

Bəra'inə nga ləkaləkətə nga Bulusə ka ənji Koorintiya

¹ Wiinə ləkaləkətə ca dzə koonə daciiki Bulusə, masləkee əndə nga Yeesu *Aləmasiihu makə sətə mwayi Əntanfə. Inə da ndzəkəɲushi'inaamə Timooti ca nəhəpaa tuunə Ikəliisiya nga Əntanfə də Koorintiya da patənə nga ənji nga Əntanfə anə hanyinə nga Akaya. *

² Wa Əntanfə Dəsənaamə da Slandanaamə Yeesu Aləmasiihu a da koonə pwapoonə, təya vii koonə ndzaanə jamə.

Kuyiriinə nga Bulusə tə Əntanfə

³ Dəlaamə də Əntanfə Dii Slandanaamə Yeesu Aləmasiihu. Dənə ətə ca nəhə təgunuunə gaamə nə ci, daciikii ci patənə nga tsakənə a shi.

⁴ Agi tsakənə nə ci taamə agi patənə nga mabuurenə gaamə, kaama shii mbee ka tsakənə tə hara ənji gaamə, ama banee ka ma'yanətii də tsarə nga tsakəətə cakə Əntanfə taamə.

⁵ Makə sətə dii amə ləbə da Aləmasiihu agi saasa cibənyinaakii, ha'ə əsə naamə ləbə da ci dərəva agi tsakənə nga Əntanfə taamə daciikii.

⁶ Madə kə cibiinə, keena shii tsakənə tuunə da luupaanə tuunə. Madə kə upaa inə tsakənə

* **1:1 1.1** Gal. 1.1; Timooti: 1 Koor. 4.17. **1:3 1.3** Af. 1.3; 1 Piita 1.3. **1:5 1.5** 4.10; Jab. 34.20; 94.19; Kwal. 1.24.

tiinə əsə, keena shii tsakənə tuunə, una upaa ngeerənə n̄ga kəjənə ndihə ndihə, una sə'watə tsarə n̄ga cibənə ciina sə'wa.

⁷ Kə shii inə pooshi uushi ca gugudee koonə. Acii kə shii inə, makə sətə d̄ii amə ləbə agi sa cibənyinə geenə, ha'ə əsə ləbə naamə agi tsakəənə ciina upaa.

⁸ Ndzəkəjushi'ina, n̄ga'ə keenə una shii tsarə n̄ga cibətə sii inə anə hanyinə n̄ga Asiya. Ma cibəkii, kə palee ka n̄geerii inə. Ha'ə maa, kə n̄gərəgiinə hiima n̄ga ndzaanə da əpinə ameenə.

⁹ Ma fatiinə ashiinə, makə kə lagi ənji gəjwanə n̄ga bəələnə tiinə. Amma ma slənyi ətsə patə, acii geena gi'i neenə na, amma keena shii gi'inə tə Əntanjə tanə, Əndə madee ka maməətə ənja.

¹⁰ Kə luupaa ci tiinə acii bwaya tsarə n̄ga əntəətsa, ka tsakənə nə ci tiinə əsə. Tə ci gi'iinə, kaa ca ənə ka luupaanə tiinə.

¹¹ Ma unə əsə, tsakəmə tiinə də də'wa. Mafa ənji lanə d̄ii də'wa ka putə geenə, maa d̄ii Əntanjə keenə barəkaanə, ənji lanə na kuyirii tə ci putə n̄ga barəkaanəkii.

Zə'unə n̄ga aniya n̄ga Bulusə

¹² Cakərə'inə geenə patə, ma ndzaanə geenə ganə a duuniya, ma palee maa, ndzaanə geenə ahadoonə, ndzaanə geenə də malaaba moodəfa da goon̄gaanə əsə. Ma ndzaa inə ha'ə, əntaa də

1:6 1.6-7 4.15,17. **1:8 1.8** 4.8; Slənə 19.23; 1 Koor. 15.32. **1:9** 1.9 Rooma 4.17. **1:10 1.10** 2 Tim. 4.18. **1:11 1.11** 4.15; Rooma 15.30.

shiinə tsarə ətə ɲga ɛndə shiŋkinə, amma dagi pwapoonə ɲga ɛntaŋfə.

¹³⁻¹⁴ Ma sənə ciina naahə koonə, sətə cuuna mbee ka jaŋgatənə, una paaratəgi. Kə paaratəgi unə gi'u, amma, ma nəhənəkya, ma aakəŋwa gi'u, ka paaratəginə nuunə ɲga'ə, koonə shii oo'i, ka ɗanə nuunə maŋushinə putə geenə uusəra ɲga shinə ɲga Yeesu Slandana. Ha'ə niinə əsə, ka ɗanə niinə maŋushinə putə goonə.

¹⁵ Ma ətsa, kə ɗii nyi aniya ɲga dzənə da-goonə, kaa nya jikətə koonə ɗa maŋushinə geenə.

¹⁶ Waatoo, kə mwayi nyi ɲusləgərənə da-goonə, nya dzə aa Makiduuniya, nya ənya da-goonə əsə, koonə shii tsakənə tə nyi ka dzəginə aa Yahudiya.

¹⁷ Ya agi zə'unə ɲga aniyaakya, kə təkuree nyi ka kəŋee ka naaki nə ka ɗa uushi rəŋwə kwa? anii ɗa uushi'inə makə əŋji *duuniya saŋə cii kya ɗa? Ka banə nə nyi “Awa” a ba ma kwa? Pooshi.

¹⁸ Makə sətə weewee ɛndə gooŋga nə ɛntaŋfə, ma wabənə geenə koonə, əntaa a ba ma.

¹⁹ Acii ma Yeesu Aləmasiihu *Uuzənə ɲga ɛntaŋfə ətsə waazii inə da Silasə da Timooti koonə agyanəkii, əntaa a ba ma nə awaakii, amma taa guci patə tantanyinə ca shiigi amakii.

²⁰ Acii ci nə “Awa” ɲga patənə ɲga aləkawalənyinə ɲga ɛntaŋfə. Ci ɗii caama luu

1:12 **1.12** 2.17; 1 Koor. 1.17,19,31; 2.13; Ibər. 13.18. **1:15** **1.15-16** 1 Koor. 16.5-6. **1:17** **1.17** 1 Koor. 4.18-19. **1:18** **1.18** 1.23. **1:19** **1.19** Slənə 18.5.

“Aamiina” daciai Yeesu Aləmasiihu ka dʼuunətənə də Əntanʼfə.

²¹ Əntanʼfə kabətə taamə ka hakii dashi Aləmasiihu, ca tadə taamə,

²² ca dʼaanə sagidaakii aagyanaamə, ca vii kaamə Maʼyanaakii a ədzəmaamə ka baarəginə ooʼi, təʼi hara uushiʼinə dʼəkəpaa ci kaamə.

²³ Ma bwasee nyi ka dzənə aa Koorintiya, acii ga nya dzə ka tsakəvə koonə buurə uushiʼinə. Əntanʼfə nə seedawaaki, ci shii sətə a ədzəməki.

²⁴ Əntaa baawəda geenə ciina moo baarənə koonə agyanə vii goonʼga goonə. Pooshi. Kə shii inə, ndihə ndihə nuunə agi vii goonʼga goonə. Ma caama slənə doonə, koonə uufə də səka.

2

¹ Ma bwasee nyi ka aniya nga dzənə aahoonə, acii ga nya ənyi ka dzənə ka bəzee ka səkuunə.

² Madə kə bəzee nyi ka səkuunə, pooshi əndə uufagi səkəki madaamə unə.

³ Ənjitə dəbee uufagi səkəki nuunə. Ma nyaahə nyi koonə ləkaləkatətə, acii goona bəzee ka səkəki, maa kə gi nyi aahoonə. Kə shii nyi weewee, madə ka moodasəkə nə nyi, ka moodasəkə nuunə noonə əsə.

⁴ Ma nyaahə nyi koonə ləkaləkatətə, də mabətəsəka, kə maʼi hanʼkalaaki. Haʼə maa, da kiinə agiki. Ma mwayi nyi, əntaa ka bəzee ka

1:22 1.22 5.5; Rooma 8.15-16,23; Af. 1.13-14. **1:23 1.23** 11.31; 13.2; Rooma 1.9; Fil. 1.8; 1 Tees. 2.5; 2 Tees. 2.10. **1:24 1.24** 1 Piita 5.3. **2:1 2.1** 12.21; 1 Koor. 4.21. **2:3 2.3** 13.10.

səkuunə, amma ma dīi nyi ha'ə, kaa nya ɓaarii koonə makə sətə uu'i nyi tuunə ŋgaan̄ga'ə.

Tifyaginə tə ma'waslyakə ənda

⁵ Taa wu patə bəzee ka səkə ŋga əndə'i ənda, əntaa wata naaki daanəki bəzee ci, amma da i noonə patə bəzee ci. Əntaa mbudeenə cii kya mbudee, amma tə'i hara ənji ahadoonə bəzee ci ka səkətii.

⁶ Ma əndətsa, ma dzaləətsə jalə ənji tə ci, kə mbu'i ha'ə.

⁷ Acii ha'ə, ənəmə ka tifyaginə tə ci, una banee ka ma'yanəkii, acii ga mabətəsəkə a gadəgi tə ci.

⁸ Agi kədiinə nə nyi acii unə, koonə ɓaarii ka ci oo'i, kə uu'yuunə tə ci tanyi.

⁹ Ma nyaahə nyi koonə ləkaləkətəta, kaa nya shii təbətənə tuunə, kaa nya paaratəgi madfa agi fanə nuunə wabənaaki ŋga dzalənə tə ci.

¹⁰ Ma əndzə'i, madfa kə tifyagyuunə əndəkii putə ŋga sətə dīi ci koonə, nyi maa, ka tifyaginə nə nyi tə ci. Taa mi patə dəbee nya tifyagi, ka putə goonə tifyagi nyi akəŋwacii Aləmasiihu.

¹¹ Ma dīi cii kya dfa ha'ə, acii ga *Seetanə a upaa rəgwa ŋga saaweenə kaamə. Kə shii amə sətə cii kəya moo dfanə.

Ghatə baanə ŋga ma'yanə ŋga Bulusə də Tərawasə

¹² Yoo, ma saa'itə mbu'i nyi aa Tərawasə ka waaza Ŋunyi Habara ŋga Aləmasiihu, kə nee nyi

kə wunəgi Slandanə rəgwa ŋga ɖa slənə lanə davə.

¹³ Amma pooshi ma'yanəki baanə, acii paa nyi lii tə ndzəkəŋunəki Titusə davə. Wata nya ba ka ənji davə 'Ta'avəmə', nya madə, nya palə aa Makiduuniya. *

*Jaalanə daciai *Aləmasiihu*

¹⁴ Amma wa ənjə a kuyirii tə Əntanɖə! Ci ca kərə tiinə ka jaalanə taa guci patə putə ŋga ləbənə geenə da Aləmasiihu. Daciai inə əsə cii kəya kukutə dagwa mədədəranə, waatoo waaza Ŋunyi Habara ŋga shiinə tə Aləmasiihu taa dama patə.

¹⁵ Weewee ma inə, makə urəɖya niinə ətə ci Aləmasiihu a ɖəzə ka Əntanɖə. Mədədəranəkii a təkəgi ahada ənjitə ca upaa əpinə da ənjitə ka rəgwa ŋga zanə patə.

¹⁶ Ma urəɖyatsa, ma ka ənjitə zii, madə zhinyi ka tii, əntənə əntənətii. Ma ka ənjitə upaa luupaanə əsə, ci nə urəɖyatə ca vii əpinə. Ya əna, wu ɖii nə əndə mbu'i bahə ɖa maduunə slənətsa? †

¹⁷ Amma ma inə, əntaa makə ŋga hara ənji niinə. Acii ma təya, agi gwazeenə nə tii ka wabənə ŋga Əntanɖə də jirakənə. Də goonɖaanə ciina wabə akəŋwacii Əntanɖə. Ci ta'i tiinə, keena ndzaanə ka ənji slənənə ka Aləmasiihu.

2:12 2.12 1 Koor. 16.9. * **2:13 2.13** 1 Tees. 3.1; Titusə: 2 Koor. 7.6,13-14; 8.6,16,23; 12.18; Gal. 2.1,3; 2 Tim. 4.10; Tit. 1.4; Makiduuniya: 7.5; Slənə 20.1. **2:15 2.15** 1 Koor. 1.18. † **2:16 2.16** wu ɖii ...mbu'i bahə ka ɖa...: 3.5-6. **2:17 2.17** 4.2; Fil. 1.15-17; 1 Tees. 2.3,5,10; 1 Piita 4.11.

3

Ənji slənə nga kura aləkawala

¹ Ma dəya, goona nyihə makə mbudənə ciina mbudə neenə na. Pooshi. Ma inə, pooshi nafa nga baarii koonə ləkələkatə nga slənə geenə koonə shii tiinə. Pooshi nafa nga naahənə goonə tə habara nga slənə geenə ka hara ənji, makə sətə ci ənjə a dfa ka hara ənji əsə.

² Unə də noonə nə nə ləkələkatə nga slənə geenə, manaahəkii a ədzəmuunə kaa ənji patə a shii, təya jəngatə.

³ Paŋgəraŋə oo'i, Aləmasiihu ci saakii nyaahə ləkələkatəkii, ca sləkee dəcii inə. Əntaa naahənə nga ciinə nga ənda, amma də Ma'yanə nga Əntaŋfə Əndə vii əpinə. Əntaa ashi mat-sahə faara əsə, amma asəkə moodəfa nga əndə shiŋkinə nə ci manaahəkii.

⁴ Ma ciina wabə uushi'iitsə ha'ə, acii mashiikii niinə akəŋwəcii Əntaŋfə dəcii Aləmasiihu.

⁵ Əntaa mbu'unə mbu'iinə ka neenə na bahə banə oo'i, inə ca dfaada uushi'inə, pooshi. Dəcii Əntaŋfə nə mbeenə geenə.

⁶ Ci kavə tiinə keena ndzaanə mambu'ukii bahə dfa slənə nga kura aləkawala. Ma kura aləkawalətsa, əntaa də manaahə *bariya dii ənji, amma də Ma'yanə nga Əntaŋfə. Acii ma bariya, wə cii kəya kira ka ənja. Amma, ma Ma'yanə nga Əntaŋfə, əpinə cii kəya vii ka ənja.

3:1 3.1 5.12; 10.12; Slənə 18.27. **3:2 3.2** 1 Koor. 9.1-2. **3:3 3.3** Shig. 24.12; Irim. 31.33; Əzaki. 36.26. **3:5 3.5** 2.16; Rooma 15.18. **3:6 3.6** Yooh. 6.36; Rooma 7.5-6; 8.2,6,10; 1 Koor. 11.25.

⁷ Yoo, ma bariya nga nukə, manaahəkii ashi matsahu faariinə shi, kə baarii Əntanfə məghərəvənaakii də bariyatsa, lanə dərəva hanətə ənji *Isərayiila tə bariyatsa. Ha'ə maa, kə təkuree tii ka tsaamənə tə Muusa acii bərənə nga kənwaciinəkii, wiitsə boo, sətə ca uudəgi nə bərənəkii. Kə shii amə, ma bariyatsa, əntənə nə muudinəkii. Patə da ha'ə, tə'i məghərəvənə davə.

⁸ Makə kə shii amə ha'ə, sakwa slənə nga Ma'yanə nga Əntanfə dīi, pooshi palee də məghərəvənə kwa?

⁹ Acii madə ka kira məghərəvənə nə slənə sətə ca kira əntənə ka ənja, slənə sətə ca kira luupaanə palee də məghərəvənə.

¹⁰ Weewee ma ətsə ha'ə, kə sha nji da i məghərəvənə. Amma ma nga əna, pooshi ma'ə shaṇə, acii kə shi məghərəvənə nga əndə'i ka paleenə ka ci.

¹¹ Acii madə ma sətə ca uudəgi, tə'i ci da məghərəvənə, sətə pooshi ka uudənə palee də məghərəvənə ka shaṇə.

¹² Makə kə shii inə tə'i ha'ə makə ətsa, ka wabənə niinə yadə ngwalənə.

¹³ Əntaa makə nga Muusa niinə. Acii ma ca, kə kavə ci gwada aakənwaciikii, acii ga ənji Isərayiila a nee ka muudinə nga məghərəvəətə ca uudəgi.

¹⁴ Amma kə təkuree tii ka paaratəginə. Ca'ə ənshinə, madə kə janġii tii iirə aləkawaləta, kə ndzaa ci makə gwada akənwaciitii. See

mada ndzaa əndə ləbə da Aləmasiihu dzəginə gwadakii, əndə a paaratəgi ha'ə.

¹⁵ Taa ənshinə, mada jəngii tii bariya nga Muusa, wata gwadakii a pa'agi hiimatii.

¹⁶ Amma mada kə zə'ugi əndə aabii Slandana, kə dzəgi gwadakii ətsa.

¹⁷ Ma Slandana, Ma'yanə nə ci. Ma hatə dīi Ma'yanə nga Slandana, tə'i dimwaanə davə.

¹⁸ Ma amə patə, pooshi gwada akəɲwacii amə, aɡi baarə dūunuunə nga Slandanə naamə. Ci ca zə'wee kaamə, kaama pusha tə ci, ama tsakə dzənə aakəɲwa də upaa dūunuunə. Ma ətsə patə, slənə nga Ma'yanə nga Slandana.

4

Waahə gaamə

¹ Acii ha'ə, makə kə shii inə putə nga nga'aanə nga Əntaɲfə keenə ba'avə ci slənətsə aacii inə keena slənə, pooshi shishiniinə ka əntənə.

² Ma inə, kə naanagiinə ka slənə sə nga ayinə. Pooshi inə ka dā jarəwiinə, pooshi inə ka gwazee ka wabənə nga Əntaɲfə əsə. Amma paɲgəraɲə ciina wabə gooɲgaanə akəɲwacii Əntaɲfə. Nga'ə keenə kaa taa wu a shii oo'i, əɲji gooɲga niinə.

³ Ma Njunyi Habaranə ciina waaza, mada ma'umbee uushi nə ci, ka əɲjitə uugi zanə nə ci ma'umbeekii tanə.

3:14 3.14 Isaa. 6.10. **3:16 3.16** Shig. 34.34. **3:17 3.17** Yooh. 8.32,36; Rooma 8.2; Gal. 5.1,13. **3:18 3.18** 4.6; 1 Koor. 2.7. **4:1 4.1** 3.4,6. **4:2 4.2** 2.17; 6.4. **4:3 4.3** 1 Koor. 1.18.

⁴ Ma tɔya, kɔ tɔkuree tii ka vii goonɔa, aɔii kɔ ɛndɔgi *Seetanɔ hiimanyinatii. Ci dɔii tɔkuree tii ka nee ka bɔrɛnɔ nɔa Nɔnyɔi Habara. Ma habarakii, aɔyanɔ dɔunuunɔ nɔa Alɔmasiihu. Ci nɔ pushashinɔ nɔa ɔntanɔfɔ. *

⁵ Aɔii ma inɔ, ɛntaa neenɔ nɔ ciina waaza, amma tɔ Yeesu Alɔmasiihu ciina waaza, oo'i ci nɔ Slandana; inɔ neenɔ ɛsɔ, ɛnji slɛnɔ goonɔ niinɔ putɔ nɔa Yeesu.

⁶ ɔntanɔfɔ bii, "Wa bɔrɛnɔ a bɔrɛgi aɔi tɔkunɔ." Ci ɛsɔ kavɔ bɔrɛnaakii kaa ca bɔrɔ a moodɔfaamɔ, ca bɔrɔ aagi ɛnji, ama shii neenɔ ka dɔunuunɔ nɔa ɔntanɔfɔ ca bɔrɔ akɔɔwacii Alɔmasiihu.

⁷ Ma inɔ, taa nɔgahi makɔ uuda niinɔ pooshi ka ta'avɛnɔ ka ɛnslɔginɔ, patɔ da ha'ɔ tɔ'i inɔ da wahɔtsɔ ashiiinɔ. Ma ɔtsɔ patɔ, ka baariinɔ oo'i, ma maduunɔ nɔgeerɛnɔ ashiiinɔ, nɔa ɔntanɔfɔ, ɛntaa neenɔ.

⁸ Kɔ cibee ɛnji keenɔ taa ka nɔgutɔ rɛgwa. Patɔ da ha'ɔ, paa tii tɔɔapaa tiinɔ. Kɔ ha'utɔ ɛnji diinɔ. Patɔ da ha'ɔ, pooshi inɔ bwasee ka kanɔ geenɔ nɔa upaa luupaanɔ.

⁹ Kɔ iikɔ ɛnji keenɔ daawaanɔ lanɔ. Patɔ da ha'ɔ, pooshi ɔntanɔfɔ kagi tiinɔ. Kɔ laadapaa ɛnji tiinɔ aa panɔ, amma patɔ da ha'ɔ, pooshi ɛpinɔ dzɔgi ameenɔ.

¹⁰ Taa guci patɔ, ha'ɔ nɔ ɛnji ka dɔa gazhi'waanɔ nɔa bɔlɛnɔ tiinɔ makɔ sɔtɔ bɔli tii tɔ Yeesu. Ma dɔii inɔ ma'ɔ da i ɛpinɔ a meenɔ,

* **4:4 4.4** Seetanɔ: Yooh. 12.31; Af. 2.2; pushashinɔ nɔa ɔntanɔfɔ: Kwal. 1.15; Ibɔr. 1.3. **4:5 4.5** 1.24. **4:6 4.6** 'Wat. 1.3; Isaa. 9.1; 2 Koor. 3.18; 1 Piita 2.9. **4:8 4.8** 1.8; 7.5; 11.23-29.

kaa ən̄jə a shii oo'i, tə'i əpinə ŋga Yeesu ashiinə.

¹¹ Agi ndzaanə geenə patə, taa guci ha'ə niinə ka nee ka wə aagiinə ka putə ŋga Yeesu. Ma d̄ii ha'ə, kaa ən̄jə a shii neenə oo'i, ma shishinə geenə ən̄ə na b̄əsləgi, tə'i əpinə ŋga Yeesu davə.

¹² Ci ca baarii oo'i, ma wa, ashiinə cii kəya slənə, amma ma əpinə əsə, ashuunə cii kəya d̄a sləna.

¹³ Tə'i manaahəkii asəkə ləkələkatə oo'i, "Ma wabi nyi, acii kə vii nyi goon̄ga ka Əntan̄fə." Ha'ə niinə əsə, kə vii inə goon̄ga ka ci, ci d̄ii wabiinə.

¹⁴ Kə shii inə, ma Əntan̄fə, kə mad̄ee ci ka Yeesu Slandanə agi maməətə ənja. Ha'ə əsə nii kəya mad̄ee keenə, ca fəd̄ə taamə doonə, ca kərə aakəŋwacii Yeesu.

¹⁵ Patənə ŋga ətsa, ka putə goonə. Ma Əntan̄fə, agi dzənə nə ci aakəŋwa d̄ə d̄aad̄a pwapoonaakii ka ənja. Də ha'ə əsə dzənə ənji aakəŋwa d̄ə kuyiriinə tə ci ka d̄uunətənə d̄ə ci.

Ndzaanə agi vii goon̄ga

¹⁶ Acii ha'ə, ma inə, pooshi inə ŋgərəgi hiima. Taa ŋgahi ma shishiniinə, agi dzənə d̄ə saawanə, patə da ha'ə, ma ma'yaniinə, agi tsakə d̄a ŋgeerənə uusəra patə.

¹⁷ Ma cibəənə ciina cibə, pooshi lanə, pooshi ka ta'avənə əsə. Cibəkii na kavə tiinə ka upaa

4:10 4.10 1.5; Rooma 6.8; Gal. 6.17; Fil. 3.10-11. **4:11 4.11**
 Rooma 8.35-36; 1 Koor. 15.31. **4:12 4.12** Kwal. 1.24. **4:13**
4.13 Jab. 116.10. **4:14 4.14** 1 Koor. 6.14; Rooma 8.11. **4:15**
4.15 1.5-6,11; 9.11,15. **4:16 4.16** Af. 3.16.

dagwa uushi ətə na ndzaanə ka ca'ə ndəŋwə ndəŋwə, waatoo, ndzaanə ka hakii da Əntaŋfə agi d'uunuunaakii. Ma ətə, ci palee patə.

¹⁸ Acii ma ina, pooshi inə ka kavə hiima geenə ka uushi'iitə ci ənjə a nee də ginə. Amma ka uushi'iitə pooshi ənji ka neenə də ginə kii inə hiima geenə. Ma uushi'iitə ci ənjə a nee də ginə, pooshi ka ta'avənə. Amma ma uushi'iitə pooshi ənji ka neenə də ginə, tii ca ta'avə ka ca'ə ndəŋwə ndəŋwə.

5

¹ Kə shii amə, madə kə uulagi shishiinə gaamə ganə a duuniya, kə dəkəpaa Əntaŋfə kaamə əndə'i gatə dagya, waatoo ətə dətə ci cisaakii, ci na ndzaanə ka ca'ə ndəŋwə ndəŋwə.

² Ma amə da i shishiinə gaamə, agi dənə nə kudəpəshinə taamə ŋga upaa əndə'i shishinə, waatoo ətə ca shi dadagyə, kaama ŋgavə.

³ Acii madə kə ŋgii amə, pooshi amə ka ndzaanə yadə shishinə ma'ə.

⁴ Ma amə ma'ə da i shishiinə gaamə, agi dənə nə kudəpəshinə taamə. Əntaa uudənə nə əndə pooshi amə ka uudə shishiinə gaamə ŋga duuniya, amma uudənə caama uudə tə ətə ŋga dadagyə, kaama upaa, ama ŋgavə, sətə da i əpinə a jaala agyanə sətə ca bəsləgi.

⁵ Əntaŋfə ci saakii hadatəgi daamə kaama zə'u ha'ə makə ətə. Ci vii kaamə Ma'yanaakii əsə,

4:17 4.17 3.18; Rooma 5.2; 1 Piita 1.6-7. **4:18 4.18** Rooma 8.25; Ibər. 11.1. **5:1 5.1** Ayb. 4.21; 2 Piita 1.14. **5:2 5.2** Rooma 8.23-24. **5:4 5.4** 1 Koor. 15.53-54.

kaama shii panğəraŋə oo'i, tə'i hara uushi'inə dəkəpaa ci kaamə kidə.

⁶ Acii ha'ə, taa guci patə naamə ka mabanee ma'yanə. Kə shii amə, ma amə ma'ə da i shishiinə gaamə, matəkəkii naamə da Slandana.

⁷ Acii ma ndzaanə caama ndzaanə, əntaa ŋga neenə ka ci də ginə, amma ŋga vii goŋga ka ci.

⁸ Ka mabanee ma'yanə naamə. Gədfə bwasee ka shishiinə gaamə kaama dzə ka ndzaanə da Slandana.

⁹ Acii ha'ə, taa agi ndzaanə gaamə ganə, taa agi ətə na shi aakəŋwa, ma sətə kavaamə aakəŋwa, uufagi səkəkii.

¹⁰ Acii tyasə see a kəŋaamə patə akəŋwacii Aləmasiihu, kaa ca də kaamə gəŋwanə, kaa taa wu a shii upaa sətə dəbee ka ci mbərə mbərə da sətə cii kəya slənə, taa bwayakii, taa ŋunyikii saa'itə ci a duuniya.

Wabənə agyanə ndzaanə ka guviinə ŋga Əntaŋfə

¹¹ Makə dfii ci agi ŋgwalənə niinə acii Slandana, putakii ha'ə ciina də gazhi'waanə ŋga baariinə ka ənja agyanəkii. Kə shii Əntaŋfə tiinə panğəraŋə. Ma nə nyi ka nəhənə əsə, kə shii unə tə nyi asəkə moodəfuunə.

¹² Ma bii nyi ətsə ha'ə, əntaa haŋətənə ciina haŋətə niinə, amma rəgwa ciina baarii koonə,

5:5 5.5 1.22. **5:7 5.7** 1 Koor. 13.12; 1 Piita 1.8-9. **5:8 5.8** Fil. 1.23. **5:9 5.9** Kwal. 1.10; 1 Tees. 4.1. **5:10 5.10** 11.15; Isaa. 2.12; Dan. 7.9-10; 12.2; Slənə 17.31; Rooma 2.6; 1 Koor. 3.13-15; 4.5; Fil. 3.19; 2 Tees. 1.7-10. **5:11 5.11** 4.2; 6.4; 1 Koor. 9.22.

koonaa cakərə'i akəŋwacii ənjitə ca dzaana tiinə, koonaa shii mbee ka ənəpaaginə ka tii. Acii ma təya, agi cakərə'inə nə tii putə ŋga dagwaanə ŋga shiginə ŋga ənda, təya bwasee ka tsaamə sətə a ədzəməkii.

¹³ Madfa dīikənə ciina dīikə, ka Əntan̄fə ciina dīikə. Madfa ka rəgwakii ciina da ha'ə əsə, yoo, ka putə goonə ciina da ha'ə.

¹⁴ Uudənə ŋga Aləmasiihu ca da ŋwanjuunə agyaniinə, acii kə paaratəgiinə oo'i, ci əŋki ka putə ŋga ənji patə. Acii ha'ə, ləbə nə ənji patə agi əntənaakii.

¹⁵ Ma əŋki Aləmasiihu ka putə ŋga patənə ŋga ənja, acii ga ənjə a ndzaanə shitə ha'ə makə sətə kadeesəkə ka tii. Amma kaa təya ndzaanə ka ŋga Aləmasiihu, acii ka putatii əŋki ci, Əntan̄fə a madəe ka ci agi maməətə ənja.

¹⁶ Ndzanənə ka saa'ina, pooshi inə ka tsaamənə taa tə wu putə ŋga shiginaakii. Taa ŋgahi kə shi nya caamə tə Aləmasiihu ha'ə, amma pooshi nyi agi tsaamənə tə ci ha'ə ma'ə.

¹⁷ Taa wu patə libə da Aləmasiihu, kura taganə nə ci ətsa. Kə dzəgi iirəkii, kurakii nə ci ətsa.

¹⁸ Ətsə patə, dfanə ŋga Əntan̄fə. Ci zhi'wee kaamə, kaama ndzaanə ka guviinəkii daciai Aləmasiihu, ca vii kaamə slənə ŋga baabanə ka hara ənja, kaa təya ndzaanə ka guviinəkii əsə.

¹⁹ Ma wabənə geenə, ci nə: agi zhi'weenə nə Əntan̄fə ka patənə ŋga ənji shiŋkinə

5:12 5.12 1.14; 3.1. **5:14 5.14** Yooh. 17.23; Rooma 8.35; Gal. 2.20; Af. 3.19; 5.2,25; 1 Yooh. 3.16. **5:15 5.15** Rooma 6.3-4; 7.4; 14.7-9. **5:17 5.17** Isaa. 43.19; Rooma 6.4; Gal. 6.15; Af. 4.24; Səniinə 21.5. **5:18 5.18** Rooma 5.10.

ka guviinækii dácii Aləmasiihu. Paa ci ka kəsəpaa 'waslyakəənatii a ədzəməkii. Ca ba'avə wabənaakii acii inə, keena waaza ka ənja, kaa təya ndzaanə ka guviinækii.

²⁰ Acii ha'ə, madəbama ŋga Aləmasiihu niinə. Əntanƣə ca da wabənaakii dácii inə. Agi kədiinə niinə acii unə ka madəbama ŋga Aləmasiihu, zə'umə, koonə ndzaanə ka guviinə ŋga Əntanƣə.

²¹ Ma Aləmasiihu, paa ci shii 'waslyakəəənə, amma kə kavə Əntanƣə tə ci kaa ca ləbə daamə agi 'waslyakəəənə gaamə. Ma dīi ci ha'ə, kaama shii ndzaanə agi goonƣaanə ŋga Əntanƣə dāgi ləbənə gaamə da Aləmasiihu.

6

¹ Ma agi slənə geenə ka hakii da Əntanƣə, agi kədiinə niinə acii unə ənə dīi Əntanƣə koonə pwapoonə, goonə saawee ka pwapoonækii.

² Wiinə sətə bii Əntanƣə:

“Mada kə mbu'ya saa'yaaki ŋga fanə tuunə, agi fanə nə nyi tuunə.

Mada kə mbu'ya uusəra ŋga luupaanə tuunə, agi tsakənə nə nyi tuunə.”

Fatəmə! Ənə nə saa'i ŋga luu viinə ŋga Əntanƣə; ənshinə nə uusəra ŋga luupaanə!

³ Pooshi inə ka uudənə kaa taa wu a idəpaa uushi agi slənə geenə. Acii ha'ə, pooshi inə

5:19 5.19 Rooma 3.24-26; Kwal. 1.20. **5:20 5.20** Mat. 10.40; Isaa. 52.7. **5:21 5.21** Yooh. 8.46; Rooma 8.3; 1 Koor. 1.30; Gal. 3.13; Ibər. 4.15. **6:1 6.1** Rooma 5.2; 1 Koor. 15.10. **6:2 6.2** Isaa. 49.8; Luka 4.19-21.

ka dʼavə sətə ca kavə əndə ka pu'unə agi ndzaanaakii akəŋwacii Əntanʼfə.

⁴ Amma taa mi patə ciina dʼa, agi baarii niinə oo'i, ənji slənə ŋga Əntanʼfə niinə, də sə'watə cibənyinə, da də sə'watə madzawə uushi'inə kama kama.

⁵ Kə fəsli ənji tiinə, ənjə a pa'əgi tiinə, ənjə a daada keenə mabizhinə, kə slənyiinə palee ka ŋgeerii inə, ina baanə yadə ŋunyinə agiinə, yadə zəmə ameenə əsə.

⁶ Dagi laabanə ŋga moodəfiinə, da shiinə geenə, da sə'watənə geenə, da ŋga'əənə geenə baarii inə neenə nə oo'i, ənji slənə ŋga Əntanʼfə niinə. Ma ətsə patə, dagi Malaaba Ma'yanə da uudənə geenə ŋga gooŋga.

⁷ Kə baarii inə ha'ə dagi wabənə geenə agyanə gooŋgaanə da dagi ŋgeerənə ŋga Əntanʼfə. Ndzaanə geenə ka ənji gooŋga nə sə ŋga paginə geenə. Də ci luupaa niinə neenə nə əsə.

⁸ Kə dʼuunətə ənji tiinə, ənjə a bərapaa tiinə əsə. Kə dzaanii ənji tiinə, ənjə a dəla diinə əsə. Kə ŋgirə ənji tiinə ka majirakinə, patə da ha'ə ənji gooŋga niinə.

⁹ Kə dʼii ənji makə pooshi tii shii tiinə, patə da ha'ə kə shii ənji tiinə də ŋga'ə. Kə dʼii makə maməətəkii niinə, amma waniinə ma'ə da i əpinə ameenə. Kə jalə ənji tiinə, amma pooshi ənji bəələgi tiinə.

¹⁰ Kə dibə səkiinə a bəzə, amma taa guci patə agi moodasəkə niinə. Maaghiinə niinə,

6:4 6.4 4.2. **6:5 6.5-10** 11.23-29. **6:6 6.6** 8.24; Rooma 12.9; 1 Koor. 13.4-7; Gal. 5.22-23; 1 Tim. 4.12. **6:7 6.7** 10.4-5; Rooma 13.12; 1 Koor. 2.4. **6:9 6.9** 4.10.

amma agi dʼatənə niinə tə ənji lanə ka ənji waha. Pooshi uushi acii inə, amma neenə nə patənə n̄ga uushi'inə. *

¹¹ Ənji Koorintiya, paŋgəranə wabiinə koonə, pooshi inə umbee koonə ka taa mi a moodəfiinə.

¹² Də ədzəmə rəŋwə n̄giriinə tuunə. Amma ma unə, kə umbee unə keenə ka sətə a moodəfuunə.

¹³ Wanyinə ka kədiinə acii unə makə man-jeevənaaki. Tuutəta'ə, baariimə keenə uudənə goonə noonə əsə.

**Yi n̄ga Əntaŋfə nuunə*

¹⁴ Goona ndzaashi da ənji ghatə vii goon̄ga ka Yeesu. Ma ətsa, pooshi ka danə. Iitiitə sanə ndzaashinə goon̄gaanə da məzaana? Iitiitə əsə ndzaashinə bərənə da təkuna?

¹⁵ Mi sanə nə haala n̄ga Aləmasiihu da Seetana? Mi sanə nə sətə libə də əndə nə'unə da əndə ghatə vii goon̄ga?

¹⁶ N̄gutə n̄ga'əənə sanə nəndə ahada yi n̄ga Əntaŋfə da kuvə uuləma? Acii ma amə, yi n̄ga Əntaŋfə Əndə vii əpinə naamə! Makə sətə bii Əntaŋfə ci saakii,

“Ka ndzaanə nə nyi ka yi rəŋwə da ənjaaki, ka ndzaanə nə nyi ahadatii əsə, nyi nə Əntaŋfwatii.

Tii əsə, ka ndzaanə nə tii ka ənjaaki.”

¹⁷ Acii ha'ə kə bii Slandanə ka tii,

* **6:10 6.10** moodʼasəka: 7.4; Rooma 5.3; 12.12; maaghiinə da ənji waha: 8.9; Fil. 2.17; 4.12-13; 1 Tees. 1.6. **6:13 6.13** 1 Koor. 4.14.

6:14 6.14-16 1 Koor. 6.9-13; 10.21; Af. 5.5-11. **6:16 6.16** Leew. 26.12; Irim. 32.38; Əzaki. 37.27; 1 Koor. 3.16. **6:17 6.17** Isaa. 52.11; Səniinə 18.4.

“Shigimə ahadatii, goona ndzaanə ka hakii, goona təbətə sətə əntaa malaabakii kaa nya luu tuunə.

¹⁸ Ma nya, ka ndzaanə nə nyi ka Dəsənuunə, una ndzaanə ka manjeevənaaki.

Nyi Slandanə Əndə baawəfa wabi ha'ə.”

7

¹ Kadashinyinaaki, makə dīi ci kə dīi Əntanfə kaamə aləkawalənyiiṣə ha'ə, bwasee amə ka slənə uushi'iitə ca geegi ka shishinaamə da əpinə gaamə ma'ajjinəkii, ama ndzaanə malaabakii. Vigyaamə naamə nə ka Əntanfə patə, ama ngwalə tə ci.

Moodasəka nga Bulusə

² Baariimə keenə uudənə goonə. Pooshi inə dīi bwaya uushi ka taa wu, pooshi inə saawee ka vii goonga nga taa wu, pooshi inə gəpətə də uushi nga taa wu əsə.

³ Ma bii nyi əṣə ha'ə, əntaa wazənə cii kya wazə koonə. Acii kə shi nya bii oo'i, asəkə moodəfiinə nuunə. Ka hakii naamə taa agi əntənə taa agi ndzaanə da əpinə amaamə.

⁴ Kə shii nyi tuunə furəŋə. Sə nga dəlaginaaki nuunə. Agi sa cibənə caama sa patə, mabaneekii nə ma'yanəki. Ka manjushinə nə nyi uusəra patə.

⁵ Taa saa'itə mbu'iinə aa Makiduuniya maa, pooshi inə upaa əpisəka. Taa dama zə'ugiinə patə, ha'ə nə ənji agi cibeənə keenə, taa daama

6:18 6.18 2 Sam. 7.14; Isaa. 43.6; Am. 4.13; Səniinə 11.17. **7:1**
7.1 1 Yooh. 3.3. **7:2 7.2** 6.13; 12.17. **7:3 7.3** 6.11; Fil. 1.7.
7:4 7.4 6.10.

patə mabizhinə. Ma asəkə ədzəmiinə əsə, ɲɟwalənə.

⁶ Amma ma Əntaɲfə Əndə banee ka ma'yanə ɲga əndətə ləɟəgi ma'yanəkii, kə banee ci ka ma'yaniinə də shinə ɲga Titusə. *

⁷ Əntaa wata shinaakii tanə banee ka ma'yaniinə, amma da i wabəənə shi amakii keenə, waatoo makə sətə cakuunə vii ka ci ɲgeerənə aa moodəfəkii. Kə bii ci keenə makə sətə dʒii kudəpəshinə tuunə ɲga neenə ka nyi, da makə sətə kiwuunə anəki, da makə sətə dʒii unə aniya ɲga luunə də nyi əsə. Ma əndzə'i kamə, agi tsakə ɟa maɲushinə nə nyi.

⁸ Ma ləkələkətətə nyaahə nyi koonə, kə bəzee nyi ka səkuunə də ci. Amma ma nyi, pooshi nyi dʒii wakadakinə ɲga naahənə koonə ha'ə. Makə fii nyi, kə bəzhi səkuunə, kə mwayi nyi ɟa wakadakinə. Amma ma bəzəsəkə goonə, ɲga uundzə saa'i.

⁹ Ma əndzə'i, paa nyi ma'ə ka ɟa wakadakinə ɲga naahə ləkələkətətə, ka moodasəkə nə nyi. Əntaa moodasəkə ɲga bəzee ka səkuunə cii kya ɟa, amma putə ɲga baanə goonə ka Əntaɲfə, acii kə kavə bəzənə ɲga səkuunə tuunə koona baanə ka ci. Ma bəzənə ɲga səkuunə, də shiinə ɲga Əntaɲfə. Acii ha'ə, pooshi inə ɟavə koonə ana.

¹⁰ Acii ma mabətəsəkə də shiinə ɲga Əntaɲfə, ci ca kavə əndə kaa ca hadatəgi də naakii na, ca kira luupaanə. Pooshi əndə əsə ca ɟa wakadakinə ɲga tsarə mabətəsəkətsa. Amma

7:5 7.5 2.13; 4.8. * **7:6 7.6** 1.3-4; Titusə: 2.13. **7:8 7.8** 2.4.

ma mabətəsəkə nga əndə shiŋkinə saakii, ci ca kira əntənə nga ca'ə ndəŋwə ndəŋwə.

11 Neemə ka sətə dīi Əntaŋfə də mabətəsəkətsə goonə! Kə kavə ci tuunə ka da kudəpəshinə nga bəginə; kə bəzhi səkuunə putə nga sətə slənyi; una ŋgwaləgi acii sətə na slənə aakəŋwa; kə dəvə mabətəsəkəkii koonə kudəpəshinə nga neenə ka nyi; kə dəvə ci koonə kudəpəshinə nga luunə də nyi əsə, una dzalə əndətə dīi bwaya bwayaanə. Agi ətsə patə, kə baarii unə oo'i, pooshi moonə agi sətə slənyi.

12 Ma saa'itə nyaahə nyi koonə ləkələkatətə, əntaa agyanə əndətə dīi bwaya bwayaanə taa əndətə dīi ənji ka ci bwaya bwayaanə nyaahə nyi. Amma kaa nya shii baariinə koonə akəŋwacii Əntaŋfə oo'i, agi nəhənə nuunə tiinə.

13 Acii ha'ə kə baa ma'yaniinə.

Tsaŋə da baanə nga ma'yaniinə əsə, ca'ə əndzə'i kə cakiinə də maŋushinə putə nga moodasəkə nga Titusə, acii kə banee unə ka ma'yanəkii, unə patə.

14 Kə dəliigi nyi duunə ka ci. Ma unə əsə, pooshi unə dəvə ka nyi ayinə. Uusəra patə gooŋga ŋjiina wabə koonə. Ha'ə əsə, ma dəlaate ŋjiina dəlagi duunə ka Titusə, gooŋga.

15 Acii ha'ə, ma uufənaakii tuunə, kə cakə də ŋgeerənə. Acii agi buurətənə nə ci makə sətə dīi unə aniya nga luunə tə ci aahoonə, una

banee ka hanƙala goonə ka fa sətə cii kəya ba koonə.

¹⁶ Ka maŋushinə nə nyi ka shaŋə acii agyuunə nə hiimaaki patə.

8

Viinə ŋga ənji nə'unə də patənə ŋga ŋgeerənə

¹ Ndzəkəŋushi'inəkya, ŋga'ə ka nyi una shii makə sətə dīi Əntaŋfə pwapoonaakii asəkə Ikəliisiyanyinə ŋga Makiduuniya.

² Taa ŋgahi kə lii cibənyinə tə tii kama kama, maaghiinə nə tii əsə, patə da ha'ə, ka moodasəkə nə tii uusəra patə. Ci kavə tə tii ka ndzaanə ŋga ciinətii fitə ka viinə.

³ Ma ətsa, ka seedanə nə nyi oo'i, kə vii tii də patənə ŋga ŋgeeriitii. Ha'ə maa, kə palee ka sətə dəbee təya vii. Də moonatii satii vii tii makə sətə kadeesəkə ka tii.

⁴ Tii satii kədii acii inə kaa təya upaa rəgwa ŋga tsakənə tə ənji ŋga Əntaŋfə də Yahuđiya.

⁵ Ma ətsa, kə palee ka sətə shiina kii niinə davə! Ŋga təkəŋwanə, kə vii tii natii nə ka Slandana, təya vii keenə nətii əsə də moonə ŋga Əntaŋfə.

⁶ Ci dīi kədii inə tə Titusə, kaa ca dzə aakəŋwa də slənətsə njanə ci ahadoonə, ca tsakə tuunə koonə mbu'utəgi də mađuunə slənətsə akəŋwacii unə noonə əsə. *

⁷ Agi patənə ŋga slənə ka Əntaŋfə aakəŋwa nuunə ka hara ənji nə'unə. Agi vii goonğa goonə, agi wabənə goonə, agi shii goonğaənə

7:15 7.15 2.9. **8:1 8.1-4** Slənə 11.29-30; Rooma 15.26. * **8:6**
8.6 Titusə: 2.13.

goonə, agi dfa kudəpəshinə goonə nga tsakə ənja, da agi uudənə goonə tiinə, ətsə patə aakəŋwa nuunə. Acii ha'ə, nga'ə keenə madfa gyuunə aakəŋwa ha'ə makə ətsa agi maduunə slənətsə akəŋwacii unə əsə.

⁸ Əntaa banə cii kya ba koonə makə bariya. Amma baariinə cii kya moo baariinə koonə makə sətə ci kudəpəshinə a dfa tə hara ənji kaa təya tsakə ənja. Nga'ə ka nyi nya shii taa tantanyinə nə uudənə goonə.

⁹ Kə shii unə pwapoone nga Slandanaamə Yeesu Aləmasiihu. Taa ngahi əndə wahə nə ci, patə da ha'ə kə geegi ci ka nəkii ka maagha. Ma dfi ci ha'ə, ka putə goonə, koonə shii ndzaanə ka ənji waha dagi geegi ka nəkii ka maagha.

¹⁰ Ma agi wabəətsa, wiinə wabənaaki: ka dfanə nga'ə madfa kə uudəpaa unə əndzə'i tə sətə njanuunə dəŋku. Acii unə nə təkəŋwanə nga ənjitə dfi aniya, una datə slənəkii əsə.

¹¹ Acii ha'ə, uudəpaamə slənəkii də tsarə nga aniyatsə njanuunə də patənə nga ngeerii unə, viimə də sətə upaa unə.

¹² Acii madfa tə'i əndə da aniya nga viinə, ca vii sətə upaa ci də patənə nga ngeeriikii, ka kadeesəkənə ka Əntanfə nə viinaakii. Pooshi Əntanfə mwayi əndə a vii sətə paa ci da ci.

¹³⁻¹⁴ Əntaa banə cii kya ba oo'i, wa viinə a galee anə hara ənji, unə əsə, ənjə a kaanə koonə 'yapə unə daanuunə. Pooshi. Amma ma nga əna, makə dfi ci tə'i laŋə acii unə, nga'ə madfa

8:7 8.7 1 Koor. 1.5; 16.1-3,24; Gal. 6.10. **8:9 8.9** Mat. 8.20; Fil. 2.6-7. **8:10 8.10** 1 Koor. 7.25. **8:12 8.12** Mar. 12.43.

kə cakuunə tə ənjitə pooshi uushi aciitii. Mada zhi'wa saa'itə pooshi uushi acii unə, una moo tsakənə tuunə, mada tə'i laŋə aciitii, ka tsakənə nə tii tuunə natii. Də ha'ə tsakəshinuunə mbərə mbərə.

¹⁵ Tə'i manaahəkii asəkə malaaba ləkaləkətə oo'i, "Ma əndətə dzatəgi laŋə, pooshi gadəgi ka shaŋə. Ma əndətə dzatəgi gi'u əsə, pooshi əki ka shaŋə."

Titusə da guvii-slənaakii

¹⁶ Kuyirii amə tə Əntaŋfə, acii ci kavə tə Titusə kaa ca tsakə tuunə də ədzəmə rəŋwə makə sətə kavə ci tiinə əsə.

¹⁷ Acii əntaa wata də ətə bii inə ka ci cii kəya slənəgi, amma agi danə nə kudəpəshinə tə ci ŋga tsakənə tuunə. Agi moonakii cii kəya dzə aahoonə.

¹⁸ Waniitsə ka sləkeenə ka əndə'i ndzəkəŋushi'inaamə atsakii. Ma ca, agi dəlaginə nə ənji də ci asəkə Ikəliisiyanyinə patə putə ŋga mbee ka waaza Njunyi Habara ka ənja.

¹⁹ Tsaŋə da ətsa, kə ta'i Ikəliisiyanyinə tə ci kaa ca dzəədzə deenə agi maduunə slənənə akəŋwacii inə. Ma slənəna, kaa ənji duunətə də Slandanə ciina da, ina baarii oo'i, kə mwayi inə tsakənə tə ənjitə pooshi uushi aciitii.

²⁰ Ma viinə ənə vii ənji aacii inə də patənə ŋga ŋgeerənə, pooshi inə ka uudənə ənjə a idəpaa uushi ašhiinə agikii.

21 Ma nə hiima geenə, kə mwayi inə də uushi də rəgwakii akəŋwacii ənja, əntaa wata akəŋwacii Slandana.

22 Acii ha'ə, waniitə ka sləkeenə ka əndə'i ndzəkəŋushi'inaamə atsatii. Ma ca, kə təbiinə tə ci laŋə, ina paaratəgi oo'i, tə'i kudəpəshinə ŋga tsakə ənji a moodəfəkii taa guci patə. Ma ci əsə, mashiikii nuunə aciikii. Acii ha'ə, kə cakə kudəpəshinə danə tə ci ŋga tsakənə tuunə.

23 Ma Titusə, rəŋwə niinə da ci, guvaslənəaaki əsə agi slənənə koonə. Ma hara ndzəkəŋushi'inaamə ətsə gi tii da ci, ka madəbama ŋga Ikəliisiyanyinə gi tii, agi kira dūunuunə ka Aləmasiihu nə tii. †

24 Baariimə ka tii uudənə goonə kaa Ikəliisiyanyinə a fa habara goonə, təya shii oo'i, ma dəlaanə ciina dəla duunə, ha'ə tanyi.

9

Viinə ka tsakənə də ənji ŋga Əntanfə

1 Ma agyanə viinə ka tsakənə də ənji ŋga Əntanfə də Yahudiya, pooshi nafa ŋga tsakə naahənə koonə agyanəkii ma'ə.

2 Acii kə shii nyi tə'i kudəpəshinə ŋga tsakənə tə ənji a moodəfuunə. Putakii dəlii nyi duunə əsə ka ənji Makiduuniya. Əŋki nyi ka tii, “Ma ənji nə'unə anə hanyinə ŋga Akaya, matasəkakii nə tii daga dənku kaa təya tsakə tə ənja.” Kə madəe kudəpəshinə goonə ka natii, acii laŋə nə tii ka moo viinə.

† **8:23 8.23** Titusə: 2.13. **8:24 8.24** 7.14; 8.7-8. **9:1 9.1** 8.1-4.

³ Acii ha'ə, wanyinə ka sləkeenə ka ndzəkəŋushi'inaamə aahoonə, acii ga dəlaginə geenə duunə agi haalatsə a ndzaanə ka uushi zabə; amma koonə ndzaanə matasəkakii makə sətə bii nyi ka tii.

⁴ Madfa kə mbu'iinə da hara ənji nə'unə də Makiduuniya aahoonə, təya dzə ka lapaanə pooshi viinə goonə matasəkakii, ka dfanə nə ayinə tə nyi, acii kə bii nyi ka tii, kə shii nyi tuunə furəŋə! Unə maa, ka dfanə nə ayinə tuunə ka shaŋə.

⁵ Ci dfii nyi hiima ŋga banə ka ndzəkəŋushi'iitsa, kaa təya takəŋwa ka nyi zəku'i, taabu'u nii kya dzə, una tasəka aakəŋwa makə sətə bii unə, ca ndzaanə matsəkəkii saa'itə nii kya mbu'u. Ci əsə na baarii oo'i, də moonə goonə cuuna vii, əntaa tyasə.

⁶ Buurətəmə oo'i, ma əndətə ləgii slikərənə laŋə, ka upaanə nə ci cifanə laŋə. Ma əndətə ləgii gi'u əsə, gi'u upaanəkii cifanə.

⁷ Taa wu patə, kə dəbee ca vii makə sətə kadeesəkə ka ci, əntaa də mabətəsəka taa kavənə tə ci tyasə ka viinə. Acii əndətə ca vii də moodasəkə ca kadeesəkə ka Əntaŋfə.

⁸ Tə'i Əntaŋfə da baawəda ŋga viinə koonə palee ka ətə cuuna moo, kaa sətə dəbee una upaa a ndzaanə acii unə taa guci patə. Ka upaanə nuunə laŋə koonə dfa də taa ŋgutə tsarə ŋga ŋunyi sləna.

⁹ Ma ŋunyi ənda, kə ndzaa ci makə sətə dfii manaahəkii asəkə malaaba ləkaləkatə ətə bii ci,

“Kə vii ci də moodəfə rəŋwə ka maaghiinə.
Nga ca'ə ndəŋwə ndəŋwə nə ŋga'ənaakii.”

¹⁰ Ma Əntaŋfə, ci ca vii slikərənə ka əndə ka ləganə, ca vii ka ci zəmə ka adənə. Acii ha'ə, ka viinə nə ci koonə uushi'inə, ca siitəgi koonə. Ma viinə goonə də patənə ŋga ŋgeerənə, tə'i bwatyakii.

¹¹ Taa guci patə, ka ɗatənə nə ci tuunə ka ənji waha, koonə shii viinə də moodəfə rəŋwə uusəra patə, kaa ənji laŋə a kuyirii tə Əntaŋfə putə ŋga viinə goonə ənə ci təya upaa acii inə.

¹² Acii ma viitə vii unə, əntaa wata ka ki'i haaja ŋga ənji nə'unə tanə, amma agi kavənə nə ci tə ənji laŋə ka kuyiriinə tə Əntaŋfə.

¹³ Acii ma slənətsə goonə, ci ca baarii vii goonəga goonə. Ka dələnə nə ənji də Əntaŋfə əsə, acii kə baarii unə oo'i, kə luuvuunə Nnyuni Habara agyanə Aləmasiihu. Ka dələnə nə tii də ci əsə putə ŋga viitə vii unə də moodəfə rəŋwə ka tii da ka hara ənja.

¹⁴ Ka ɗanə nə tii kudəpəshinə ŋga neenə koonə, təya ɗa də'wa ka putə goonə, putə ŋga maləŋə pwapoonə ətə ci Əntaŋfə a ɗa koonə.

¹⁵ Kuyirii amə tə Əntaŋfə putə ŋga viinaakii kaamə, waatoo viitə pooshi ənji ka mbee ka wabənə putsəkə də ma.

10

Wabənə ŋga Bulusə agyanə baawəɗatə vii

9:9 9.9 Jab. 112.9. **9:10 9.10** Isaa. 55.10; Hoos. 10.12. **9:11**
9.11 1.11; 4.15. **9:15 9.15** 9.11.

Əntanƣə ka ci

¹ Nyi Bulusə nyi saaki ca kədii acii unə. Agi banə nə ənji, madfa nyi ahadoonə nya banee ka nəki, ma nyi pooshi ahadoonə əsə, iza'u nə nyi anuunə. Putə ƣga banee ka nə ƣga *Aləmasiihu da ƣga'ənaakii,

² agi kədiinə nə nyi acii unə, goona kavə tə nyi kaa nya ndzaanə iza'u, nyi kə gi aahadoonə. Acii kə shii nyi weewee, ma ənjitə ca hiima oo'i, slənə ƣga *duuniya ciina dfa, ka lanə nə nyi ka tii ƣguruunə.

³ Goonƣa a duuniya niinə. Amma, ma paatə ciina pa, əntaa makə ƣga duuniya ciina pa.

⁴ Ma uushi'inə ƣga paginə geenə əsə, əntaa makə ƣga duuniya. Ma neenə, ətə ci Əntanƣə a vii. Də ci ciina jaala agyanə ənji daawaanə, ama jaala agyanə ənji dfaadfa mabizhinə

⁵ da agyanə ənjitə ca zhi'wee ka hanƣkala ƣga ənja acii ga təya shii tə Əntanƣə; ama zhi'wee ka hiima ƣga ənji kaa təya fa tə Aləmasiihu.

⁶ Madfa kə mbu'utəgyuunə də fanə goonə tə Əntanƣə, ma əndətə pooshi ka fanə, matasəkakii niinə ka dzalənə tə ci.

⁷ Tsaamətəmə ƣga'ə agyanə sətə ca dfa ahadoonə. Tə'i hara ənji ca ba oo'i, ƣga Aləmasiihu nə tii. Wa təya tsakə buurətənə ƣga'ə. Makə sətə ƣgire tii natii nə oo'i, ƣga Aləmasiihu nə tii, inə maa, ha'ə niinə.

10:1 10.1-18 1 Koor. 9.3. **10:1 10.1 10.10;** 1 Koor. 2.3. **10:2 10.2 13.10;** 1 Koor. 13.2. **10:4 10.4 6.7;** Rooma 13.12; Af. 6.13-17. **10:5 10.5** Isaa. 2.12-17. **10:6 10.6 2.9.** **10:7 10.7** 1 Koor. 1.12.

⁸ Taa kə dəliigi nyi də baawədanə vii Slandanə keenə, pooshi ayinə ka danə tə nyi shanjə. Ma baawəɖatsa, baawəɖa nga ghənənə duunə aakəŋwa, əntaa nga ənyanə duunə aaba'ə.

⁹ Ga ənjə a nee ka ətsə makə ŋgwaleenə cii kya ŋgwalee koonə də ləkaləkətənyinaaki.

¹⁰ Ka banə nə hara ənji oo'i, 'Ma ləkaləkətə ŋga Bulusə, iza'u. Amma ma shi ci də naaki na, mantəkii nə shishinəkii, paa ci mbee ka wabənə əsə.'

¹¹ Ma tsarə ŋga ənjitsa, wa təya paaratəgi oo'i, ma sətə ciina wabə asəkə ləkaləkətə, ka danə niinə inə gatə ahadoonə.

¹² Ma təya, agi hanjətənə nə tii natii na. Kə dəbee ina mbərə mbərətə də neenə nə da tii kwa? Agi ŋgərənə nə tii duunuunatii, təya nee makə tii palee patə. Ma ətsa, mabaanə. Pooshi tii shii taa mi.

¹³ Ma ina, pooshi dəla də neenə na ka pitəginə aa bilə. Amma ka danə niinə ca'ə ka hatə dəkəpaa Əntanjə keenə, ca mbu'u ca'ə ka slənətsə ciina də ahadoonə.

¹⁴ Makə ɖii ci asəkə hatə dəkəpaa Əntanjə keenə nuuna, makə giinə aahoonə ka kira koonə Njunyi Habara agyanə Aləmasiihu, pooshi inə pitəgi hatə dəkəpaa Əntanjə keenə.

¹⁵ Pooshi inə ka dəlagi də neenə nə putə ŋga slənətə ci hara ənjə a ɖa, pooshi inə ka pitəgi hatə dəkəpaa Əntanjə keenə. Amma ma sətə ciina moo, wa vii gooŋga goonə a gərə aakəŋwa

aakəŋwa, kaa hatə dəkəpaa Əntaŋfə keenə a tsakə bwaŋənə,

¹⁶ ina mbee ka dzənə ka hara hanyinə aakəŋwa ka waaza Njunyi Habara, acii geena dəliigi də neenə nə putə ŋga slənə ŋga hara ənji ka hatə dəkəpaa Əntaŋfə ka tii.

¹⁷ Tə'i manaahəkii asəkə malaaba ləkaləkətə oo'i, "Ma əndətə ca moo dəlaginə, wa ca dəlagi də Slandana tanə."

¹⁸ Ma əndətə ca dəlagi də naakii na, pooshi Əntaŋfə ka luuvənə tə ci, see tə əndətə ci Slandanə a dəlagi də ci.

11

Bulusə da majirakinə ŋga masləkee ənja

¹ Ma nə nyi ka nəhənə, ka sə'wanə nuunə tə nyi, nya dīikə gi'u. Tuutəta'ə, sə'wamə tə nyi ha'ə.

² Agi sərəhənə nə nyi agyanuunə putə ŋga Əntaŋfə, acii kə vii nyi tuunə ka *Aləmasiihu makə sətə ci ənjə a vii malaaba madfanə ka ŋgurii rəŋwə dyaŋə.

³ Ŋgwaliiki acii ga sətə slənyi də Hawa a slənyi duunə noonə. Ma Hawa, kə gəpətə rəhunə də ki də cicirənaakii. Ha'ə nuunə əsə. Ŋgwaliiki acii ga hiima goonə a ŋusləgi asəkə matahu rəgwa, una təkuree ka vii gooŋga ka Aləmasiihu.

⁴ Acii kə fii nyi kə kapaa unə rəgwa ka əndə'i əndə ca waaza koonə əndə'i uushi agyanə Yeesu bwəsə ka ətə waazii inə koonə, kə liwuunə

10:15 10.15-16 Slənə 19.21; Rooma 15.20. **10:17 10.17** Irim. 9.22-23; 1 Koor. 1.31. **10:18 10.18** 1 Koor. 4.4-5. **11:2 11.2** Af. 5.25-27. **11:3 11.3** 'Wat. 3.1-5,13.

əndə'i Ma'yanə tsanə bwasə ka ətə shuunə liwu, kə liwuunə əndə'i habara tsanə bwasə ka Njunyi Habaratə liwuunə.

⁵ Ma cii kya nəhə kamə, pooshi nyi əki ka ənjitsə cuuna nəhə makə matahu masləkee ənji nə tii.

⁶ Taa paa nyi mbee ka wabənə, amma tə'i shiinə anəki makə sətə sənaavə nyi ka baariinə koonə taa ηgutə saa'i patə, taa agi ηgutə uushi patə əsə.

⁷ Ya saɲa, kə dīi nyi 'waslyakəənə makə həətəpaa nyi naaki nə kaa nya shii duunətə duunə kwa? Acii kə waazii nyi koonə Njunyi Habara ηga Əntanɲə ηga zaβə yadə luu taa mi acii unə.

⁸ Kə liwə nyi kwaba acii hara Ikəliisiyanyinə, nya slənə ahadoonə. Ma ətsə kamə, ka banə nə nyi makə kə gəpətə nyi də uushi aciitii kaa nya shii tsakənə duunə.

⁹ Ma saa'itə nyi ahadoonə, kə mwayi nyi tsakənə tə nyi də kwaba, amma paa nyi fitinii tuunə koona vii ka nyi. Kə shi hara ndzəkəɲushi'inə gaamə də Makiduuniya, kə vii tii ka nyi patənə ηga sətə cii kya moo. Paa nyi fitinii tuunə shanə. Paa nyi ka danə ha'ə boo ηga əna taa aakəɲwa, koona shii tsakənə tə nyi.

¹⁰ Wiitə sətə cii kya dəla də naaki na. Də goonɲaanə ηga Aləmasiihu nə nyi ka banə koonə, ma nyi, pooshi əndə tənapaanə tə nyi ka

11:4 11.4 Gal. 1.8-9. **11:5 11.5** 12.11; 1 Koor. 15.10; Gal. 2.6,9.

11:6 11.6 1 Koor. 2.6-16; Af. 3.4. **11:7 11.7** 12.13; 1 Koor.

9.12,18. **11:8 11.8-9** Fil. 4.15-18.

dəla də naaki nə ha'ə anə hanyinə nga Akaya patə.

¹¹ Aa acii mi dʒii? Aci paa nyi agi uudənə tuunə kwa? Kə shii Əntanfə, kə uu'i nyi tuunə.

¹² Makə sətə paa nyi fitinii tuunə, ka dzənə nə nyi aakəŋwa də dʒanə ha'ə, kaa nya shii tənagi rəgwa ka majirakinə nga masləkee ənji nga dəlaginə, təya ba oo'i, mbərə mbərə nə slənətii da neenə.

¹³ Ma tsarə nga masləkee ənjitsa, əntaa masləkee ənji nga tantanyinə nə tii. Agi jirakənə nə tii də slənətii, təya geegi ka natii nə makə masləkee ənji nga Aləmasiihu nga tanyi.

¹⁴ Əntaa sə nga hurəshishinə ətsa, acii *See-tanə maa, kə geegi ci ka naakii nə makə malaa'ikatə ca bərə.

¹⁵ Aci ha'ə, madə geegi ənji slənaakii ka natii nə makə ənji slənə goŋgaanə, əntaa mu'umə uushi. Ma ka muudinə, kadə nə təya upaa dzalənə ətə dəbēe təya upaa.

Sa cibənyinə nga Bulusə putə nga waazanə

¹⁶ Kaa nya ənə ka banə, ga taa wu a nəhə makə dʒiikənə cii kya dʒiikə. Amma makə kə nyihuunə ha'ə, luumə tə nyi makə sətə cuuna luu hara madʒiikə ənja. Nyi maa, kaa nya shii dəlaginə gi'u naaki.

¹⁷ Weewee ma sənə cii kya ba əndzə'i, əntaa hiima nga Slandana. Ma agi dəlaanə cii kya dəla

11:10 11.10 1 Koor. 9.15-18. **11:11 11.11** 1 Koor. 16.24. **11:12 11.12** 11.5; 12.11. **11:13 11.13** Fil. 3.2; Səniinə 2.2. **11:15 11.15** 4.10; Rooma 2.6. **11:16 11.16** 12.6.

də naaki na, makə ɲga maɖiikə əndə cii kya wabə.

¹⁸ Makə dɪi ci ənji laɲə ca dəlagi də uushi'inə ɲga *duuniya, nyi maa, ka ɖanə nə nyi ha'ə.

¹⁹ Kə bii unə, kə shii unə uushi'inə. Amma iitə saɲə mbee unə ka sə'watə tə maɖiikə əɲja?

²⁰ Waatoo, maɖa kə geegi tii koonə makə maviinə, taa gəpətənə duunə, taa bərapaanə tuunə, taa tsagi koonə meeciinə, agi sə'watənə nuunə tə tii.

²¹ Ma nyi, əntaa təkureenə təkuree nyi ka ɖanə koonə ha'ə.

Amma taa mi patə dəliigi taa wu, nyi maa, ka dəlaginə nə nyi də səkii. Makə ɲga maɖiikə əndə cii kya wabə.

²² Taa ma bii tii ənji *Ibəraaniya nə tii, nyi maa, ci nə nyi. Ənji Isərayiila kwa? Nyi maa, ci nə nyi. Slikərənə ɲga Ibərahiima kwa? Nyi maa, ci nə nyi.

²³ Taa ma bii tii ənji slənə ka Aləmasiihu nə tii əsə, amma nyi nə matahu əndə slənə palee ka tii. Makə ɲga maɖiikə əndə cii kya wabə. Kə slənyii də gazhi'waanə palee ka tii; bəzəkii pya'ə ənji tə nyi a furəshina palee ka tii; bəzəkii fəslɪ ənji tə nyi əsə palee ka tii; ama wə nə nyi uusəra patə. *

²⁴ Tufə jikə *Yahudiinə ka fəslənə tə nyi də uu'yanə makkə pu'unə aji əliɲə.

²⁵ Makkə jikə gayinə ɲga ha də Rooma ka fəslənə tə nyi. Kə kaalii ənji tə nyi də

11:22 11.22 Fil. 3.5; Rooma 11.1. **11:23 11.23-29** 4.8-12; 1 Koor. 4.11-13; 12.26. * **11:23 11.23** kə slənyii də gazhi'waanə: 1 Koor. 15.10; furəshina: Slənə 16.23. **11:24 11.24** Dzək. 25.3.

faariinē rəŋwə sədə. Makkə jikə kumbawalə ka cipəgərənə da nyi aagi ma'inə. Kə shi nya kii uusəra, nya ba'anətsaa agi ma'inə.

²⁶ Agi wiigi'inə nə nyi laŋə. Pooshi bwaya uushi ətə paa nyi nee. Tə'i taŋə gəəra, tə'i mahiirənə a rəgwa, tə'i ŋgwalənə acii ənjaaki Yahudiinə, tə'i ŋgwalənə əsə acii hara slikərənə, tə'i ŋgwalənə asəkə vəranyinə, tə'i ŋgwalənə agi bilinə, tə'i agi uunəva, tə'i əsə acii majirakinə ŋga əŋji nə'unə.

²⁷ Kə slənyii də gazhi'waanə ka shaŋə. Bəzəkii nə nyi ka ba'aginə njihərəmə yadə ŋunyinə agiki. Kə dii madəfənə da meegiirənə tə nyi. Laŋə nə nyi ka ndzaanə yadə zəma, taa kuvə ŋga baanə davə, taa kəjeerənə.

²⁸ Bwasə ka harakii maa, uusəra patə nə nyi ka buurə patənə ŋga Ikəliisiyanyinə.

²⁹ Madə kə əpigi vii gooŋga ŋga ənda, agi zhimanə tə nyi asəkəki. Maa kə kavə əŋji tə əndə'i əndə ka də 'waslyakəənə, ka bəzənə nə səkəki.

³⁰ Madə ka dələnə nə nyi də naaki na, see də sətə ca baarə makə sətə əntəgi shishinəki dəlaginəki.

³¹ Ma əntaŋfə Dii Yeesu Slandanaamə, wa əŋjə a dəla də ləməkii ka ca'ə ndəŋwə ndəŋwə. Kə shii ci oo'i, əntaa jirakənə cii kya jirakə.

³² Ma saa'ite nyi də Damasəkusə, tə'i əndə'i ŋgwaməna atsaə sədə ŋwanwa Arətəsə, kə kavə

11:25 11.25 Slənə 14.19; 16.22. **11:26 11.26** Slənə 9.23; 14.5.
11:27 11.27 6.5. **11:29 11.29** 1 Koor. 9.22; Gal. 6.2. **11:30**
11.30 12.5; 1 Koor. 1.31. **11:31 11.31** 1.23.

ci kaa ənjə a nəhə uura mayi nga vəranə, kaa ənjə a shii kəsənə tə nyi.

³³ Amma kə kagərə ənji tə nyi aasəkə dəvə, ənjə a kyagərə tə nyi da mapacakinə nga mah-wala nga vəranə, nya mbərədə aciikii.

12

Uushi'iitə baarii Slandanə ka Bulusə

¹ Tyasə ka dəlaginə nə nyi də naaki na. Taa ngahi pooshi uushi ci dəlaginəkii a tsəkəvə, patə da ha'ə, ka wabənə nə nyi agyanə uushi'iitə baarii Slandanə ka nyi.

² Kə shii nyi, tə'i əndə'i əndə nə'unə shi Slandanə a ngərətə tə ci aadəgyə aabiikii. Kə uugi dənə fəzə pu'u aji ənfwadə əna. Ma əndətsa, nyi ka nəki. Taa tantanyinə kə slənyi ha'ə, taa səniinə, ma ətsa, paa nyi shii. Əntanfə shii ci daanəkii.

³ Ma nyi, kə shii nyi, kə ngirə ənji tə nyi aagi Aləjana. Taa tantanyinə, taa səniinə, Əntanfə shii ci daanəkii.

⁴ Ma davə, kə fii nyi uushi'inə əsə ətə pooshi ənji ka mbee ka batənə, pooshi əndə shiŋkinə mbu'i bahə batənə.

⁵ Acii ha'ə, ma ka rəgwatsa, ka dəlaginə nə nyi də naaki na. Amma ma ka rəgwa nga əndə shiŋkinə, pooshi uushi cii kya dəlagi madfaamə də uushi'iitə ca baarii ətənaaki dadavə.

⁶ Madfa kə mwayi nyi dəlagi də naaki na, paa nyi ka ndzaanə ka madfiikə ənda, acii goonja nii kya wabə. Amma kə bwasee nyi ka haalakii ha'ə,

acii ga əndə'i əndə a ɲgirə tə nyi palee ka makə sətə cii kəya tsaamə tə nyi taa fa wabənaaki.

⁷ Ha'ə əsə, kə dəvə ənji ka nyi əndə'i bwaya uushi ətə ndzaanə makə dəhə ashiki, acii ga nya haɲətə naaki nə putə ɲga uushi'iitə ci Əntaɲfə a baarii ka nyi. Ma ətsa, masləkee əndə ɲga Seetanə, kaa ca cibee ka nyi. Ma dīi ətsə patə, acii ga nya haɲətə naaki na.

⁸ Makkə jikə nyi ka kədiinə tə Slandanə kaa ca ɲgərəgi ka nyi.

⁹ Amma ma jikənaakii ka nyi, uu'i ci, "Pwapoonaaki nə sətə dəbee ha upaa, acii maɟa matəkii nə ənda, parəkə ndzaanə ɲgeerənaaki ashikii." Ci nee unə, ma ɲga əna, də moodfasəkə nə nyi ka dəlaginə də naaki nə putə ɲga ətənaaki, kaa ɲgeerənə ɲga Aləmasiihu a shii ndzaanə ashiki.

¹⁰ Ka moodfasəkə nə nyi də ətənaaki. Maɟa dzaanii ənji tə nyi əsə, ka moodfasəkə nə nyi. Ha'ə əsə, nyi agi sa ɲgəra'wa da ciba, da agi asaranyinə, ətsə patə ka putə ɲga Aləmasiihu cii kya də ha'ə. Makə dīi ci matəkii nə nyi, da ɲgeerənə nə nyi.

Buurə uushi'inə ɲga Bulusə agyanə ənji Koorintiya

¹¹ Ma nyi, kə iikə nyi putə ɲga dəlaanaaki də nəki. Amma unə kavə tə nyi ka dənə ha'ə. Ma dəbee, unə nə dəlanə də nyi, acii pooshi hatə palee matahu masləkee ənjitsə goonə ka nyi makə sətə cuuna hiima.

¹² Kə ndzaa nyi ahadoonə də sə'watənə ka shaŋə, kə dʒii nyi madiigərə slənənyinə da sə ŋga hurəshishinə laŋə əsə. Ci ca baarə oo'i, masləkee əndə ŋga tantanyinə nə nyi.

¹³ Ma nya, paa nyi dʒii kama kamaanə ahadoonə da hara Ikəliisiyanyinə, amma see uushi rəŋwə; waatoo, paa nyi ali tsakənə goonə tə nyi. Acii ha'ə, madʒa bwayakii dʒii nyi koonə, tuutəta'ə tifyagimə tə nyi!

¹⁴ Wanyinə ka tasəkanə ka dzənə aahoonə ŋga makkənə. Pooshi nyi na alə tsakənə goonə tə nyi əsə. Acii moodəfuunə cii kya moo, əntaa uushi goonə. Acii dənə nə dəkəpaa uushi'inə ka manjeevənaakii, əntaa manjeevənə dəbee dəkəpaanə ka dəsənətii.

¹⁵ Ka dənə nə nyi moodasəkə ŋga bələgi sətə aciiki patə, nya vigi patə da naaki na, ka putə ŋga tsakənə duunə. Ya əna, ka galeenə nuunə ka uudənə tə nyi acii uu'i nyi tuunə laŋə kwa?

¹⁶ Mbu'u ka luuvənə nuunə oo'i, paa nyi ndzaanə ka tərənə anuunə. Amma ka banə nə əndə'i ənda, kə dʒii nyi koonə jarəwiinə, nya jirakə koonə ka shii satə də nuunə.

¹⁷ Ya saŋə kə gəpi nyi duunə ka rəgwa ŋga rəŋwə agi ənʒitsə sləkee nyi koonə kwa?

¹⁸ Kə kədii nyi tə Titusə kaa ca dzə aahoonə; nya sləkee ka əndə'i ndzəkəŋunə əndə nə'unə atsakii. Kə gəpi Titusə duunə kwa? Anii pooshi

12:12 12.12 Slənə 13.6-12; 14.8-10; 16.16-18; 19.11-16; Rooma 15.19. **12:13 12.13** 11.7-9. **12:14 12.14** 13.1. **12:15 12.15** 1 Koor. 16.24. **12:17 12.17** 7.2.

slənə geenə gi mbərə mbəra? Kə shii nyi mbərə mbərə nə hiima geenə.

¹⁹ Goona nyihə makə baarəgi goonğa geenə ciina baarə aakəŋwacii unə. Pooshi. Akəŋwacii Əntaŋfə ciina wabə; ənji slənə ka Aləmasiihu niinə. Kadashinyinə geenə, ma ətsə ciina də patə, ka tsakənə duunə koonə dzə aakəŋwa.

²⁰ Ngwaliiki acii ga nya gi ka lanə tuunə əntaa makə sətə dəbee nya la tuunə. Madə kə lii nyi tuunə əntaa makə sətə dəbee, ka danə nə nyi koonə sətə pooshi dəbee nya də koonə. Ngwaliiki acii ga nya lapaa mabizhinə ahadoonə da sərəha, da bəəzənə ŋga səka, da uudənə ka na, da tsəbəhiinə, da dyaarə'unə, da hanətə na, da mamaadənə ŋga hankala.

²¹ Ngwaliiki əsə, madə kə gi nyi aahoonə, acii goona dəvə ka nyi ayinə akəŋwacii Əntaŋfə, nya ŋgəərə ma putə ŋga ənjitə sha dīi 'waslyakəənə. Acii ma təya, kə təkuree tii ka bwaseenə ka ajjiniinatii da aləhiinatii kaa təya baanə ka Əntaŋfə.

13

Muudinə ŋga wabənə

¹ Madə kə gi nyi aahoonə, ətsə nə makkənə ŋga sədəki. Madə kə gi nyi, taa ŋgutə wabənə patə ma'i ahadoonə, ŋga'ə ka nyi kaa ənji bəra'i taa palee ka bəra'i a baarii tantanyinə ŋga wabənəkii.

12:18 12.18 2.13; 8.6,16-17. **12:20 12.20** 1.23; 1 Koor. 1.10-11.
12:21 12.21 13.2. **13:1 13.1** 12.14; Džək. 19.15; Mat. 18.16; 1 Tim. 5.19.

² Wanyitṣə ka wabənə ka ənjitə sha dʒi 'waslyakəənə da patənə ŋga hara ənja, wanyitṣə ka wabənə koonə nyi pooshi ahadoonə, makə sətə shi nya wabi koonə saa'itə gi nyi aahoonə ŋga bəra'inə. Ma wabənaaki, acii ga taa wu a kiwə də nyi, maa kə ənyii aahoonə.

³ Makə dʒi ci kə mwayi unə shiinə oo'i, agi wabənə nə *Aləmasiihu da maki, shiimə oo'i, ma ca, əntaa matəkii nə ci ka dzalənə tuunə, amma tə'i ci da ŋgeerənə ahadoonə.

⁴ Ma saa'itə gwa'avə ənji tə Aləmasiihu aashi ənfwa, matəkii nji ci. Amma ma əndzə'i, tə'i ci da əpinə amakii də baawəda ŋga Əntanʃə. Ma inə əsə, matəkii niinə agi ləbənə geenə da ci. Amma ma agi ndzaanə gaamə doonə, də baawəda ŋga Əntanʃə ciina slənə putə ŋga ləbənə geenə da Aləmasiihu.

⁵ Tsaamətəmə noonə na, koonə nee mada ma'ə unə da i əpinə agi vii goonʒa goonə. Təbətəmə noonə na. Pooshi unə shii oo'i, ləbə nə Yeesu Aləmasiihu doonə kwa? Ma ətsə kamə, ha'ə, mada pooshi unə ka mbu'utəgi də təbətṣə shaŋə.

⁶ Kə shii inə, ka paaratəginə nuunə oo'i, ma inə, kə mbu'utəgiinə.

⁷ Agi kədiinə niinə acii Əntanʃə, acii goonə dʒi bwaya uushi. Ma ciina dʒa ha'ə, əntaa kaa ənjə a shii dəla də slənə geenə ahadoonə, amma koonə dʒa sətə ndzaanə də rəgwakii, taa ŋgahi ka neenə nuunə makə matəkii niinə.

13:2 13.2 1.23; 10.11; 12.20; 13.10. **13:4 13.4** 12.9-10; 1 Koor. 1.25; Fil. 2.7-8.

⁸ Paa inə ka da sətə ca bərapaa goonḡaanə, amma sətə ca kira goonḡaanə dʹaniinə.

⁹ Ma ina, taa matəkii niinə, madʹa da nḡeerənə nuunə, ka moodʹasəkə niinə. Ma sətə ciina kədii koonə, a dzuunə aakəḡwa agi nə'unə.

¹⁰ Ma cii kya naahə koonə wabəəna saa'inə nyi pooshi ahadoonə, koonʹa shii baanə ka Əntaḡfə, acii ga nya gi ka ndzaanə iza'u anuunə də baarə koonə baawəʹfatə vii Slandanə ka nyi. Ma ətsa, baawəʹda ḡga ḡhənənə duunə aakəḡwa, əntaa baawəʹda ḡga ənyanə duunə aaba'ə.

¹¹ Ma əndzə'i dʹii kadʹashinyinaakya, a ta'avuunə jamə. Damə gazhi'waanə ḡga ndzaanə mayarədakii, nə'utəmə wabənaaki, luuvəməshinə, una ndzaa agi jamənə. Ma Əntaḡfə Əndə uudənə taamə, ca vii kaamə ndzaanə jamə, ka ndzaanə nə ci doonə.

¹² Nəəhəpaaməshinə də ədzəmə rəḡwə agi ləmə ḡga Əntaḡfə.

¹³ Agi nəhəpaanə nə ənji ḡga Əntaḡfə tuunə pətə.

¹⁴ Ma pwapoonə ḡga Slandanə Yeesu Aləmasiihu, da uudənə ḡga Əntaḡfə, da ḡəshinə ḡga Malaaba Ma'yanə, wa təya ndzaanə doonə pətə.

13:10 13.10 13.2; 10.8; 1 Koor. 4.21. **13:11 13.11** Yooh. 14.27; Rooma 15.33; 1 Koor. 7.15; Af. 6.23; Fil. 4.9; 1 Tees. 5.23; 2 Tees. 3.16; Ibər. 13.20; 1 Piita 5.14. **13:12 13.12** 1 Koor. 16.20. **13:13 13.13** Mar. 13.11; Rooma 8.26,39; Gal. 6.18.

Gude: Kura Aləkawalə nga Əntənfə
Gude: Kura Aləkawalə nga Əntənfə New Testament
copyright © 2000 Wycliffe Bible Translators, Inc.

Language: Gude

Contributor: Wycliffe Bible Translators, Inc.

All rights reserved.

2025-05-02

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 2 May 2025 from source files
dated 2 May 2025

56396c70-45d3-5118-be46-8c4c3fec34f1